

17- k szám. Aprilis 25. 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhöz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Egyiptom.“ — Rákóczy halála.“ (Költ.) Lörczy (Lehr) Zsigmondtól. — „Az új lakás.“ (Beszély). Vértési Arnoldtól. — „A sarkvidéki fölfedezési kísérletekhez.“ Tar Gábertől. — „Stephens, az irdódi fények főnöke.“ — „Egy magyar iparos Törökország- s Amerikában.“ Takács Ferencztől. — „A korona hazajövetele Bécsből, 1790-ben.“ Hoffer Endrétől. — „Egy hét története.“ Vadnai Károlytól. — „Vegyes

közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Ó-egyiptomi templom, a párisi kiállítás parkjában.“ — „A „Grinell“ jéghegyek.“ — „Jégzsirtok a sarkvidéken.“ — „A „Warvick-Sund.“ — „Stephens.“ — „A magyar szent korona.“

Ujdonságok.

* (A koronázás előkészületei) már nagyban folynak. A királyné koronáját is kijavíták, mert mint tudva van, sz. István koronájával csak vállát érintik a Fejedelemszónak, a fején házi koronát visel. E korona ezüstműből van, gyémántokkal és gyöngyökkel oly gazdagon kirakva, hogy maga az ezüst alig látszik tőlük. — Mindazon utcákat, hol a koronázási menet elhalad, már megkezdték újra kövezni. Ez utcák a legnagyobb fényvel lesznek díszítve, s Lehmann színházi díszítő van vele megbízva. A Lloyd épület és az előtte felállítandó emelvények összhangzásban lesznek a dunasor és Dorottya-utca szögletein fölállítandó diadalivekkel. Magának a Llyod-épületnek díszítése 12,000 frtba kerül.

* (Horváth Boldizsár) igazságügyminisztert Szombathely városa választói, mint országgyűlési képviselőjüket, díszes albummal tisztelték meg. Az album negyedréte-alaku, veres bőrbe kötve, s izlésel alakított ezüst cikornyákkal körözve. A borítékon kívül a miniszter nevének két első betűje, a H. B. van ezüstműből kivágva s metszéssel díszítve. A szögleteken ezüst körzetben 4 kékre zománczott mező, s ezeken e feliratok: 1848 Pest. — 1849 Debrecen. — 1861 Pest — és 1865 Pest. — Belől fehér selyemboríték, s ezután következik a cím- és bizalmi üdvözlő felirat. A névsort Szenczy szombathelyi püspök neve nyitja meg, s a névsor kétezer és néhány száz nevet foglal magában. Ezeken kívül Szombathely városának több érdekes pontja sikerült fényképekben, terek, templomok, főutca, s köztük a miniszter háza. Az album tervezői így a bizalom és megtisztelés kifejezésén kívül a kedves emlékekre is kiterjeszték figyelmüket.

* (A kalocsaiak) nagy lelkesedéssel fogadták Haynald Lajos kinevezését az érseki székre, s a mint híret vették, estére az egész várost kivilágították.

—v— (A párisi világtárlat egyik legérdekesebb magyar tárgyát) azon pompás régészeti album képezi, melyet Kubinyi Ferenc megrendelésére lapunk egyik derék munkatársa, Myskovszky Viktor ur készített. Ez album kétszáznál több aquaroll-képet tartalmaz, melyek az építészeti nevezetességekben leggazdagabb felvidékek, nevezetesen Kassa, Eperjes, Bártfa, Zboró, Szepesváralja, Lőcse, Késmárk s Csetnek és vidékének nevezetesebb régiségeit ábrázolják, miknek természet utáni lerajzolása végett Myskovszky ur még tavaly áprilisban utazta meg azon vidéket. Ezen szép rajzokból Myskovszky urnak lapunk iránti barátsága folytán mi is remélünk több darabot közölhetni, me-

lyek gyűjteményének Párisba küldése fölött annál inkább örvendünk, mert abból meggyőződhetik a nagyon előre haladt nyugat, miként századokkal előbb a műveltség bizonyos ágaiban hazánk egy fokozott állott vele, s ha azóta nem tartott lépést, ezért épen nem érheti szemrehányás, mint-hogy folyton küzdenie kellett a keleti barbárok ellen, hogy nyugat művelődése szépen fejlőd-
hessenek.

* (A Kisfaludy-társaság) a belgrádi tudós társasággal csereviszonyba lépett s e napokban már 30 kötetnél több könyvküldemény érkezett a Kisfaludy-társaság részére.

* (A pénzverdekben) a múlt év alatt ezüst és váltópénzt kétszázharminchatmillió 162,222 frt, és arany pénzt hetvenmillió 956,294 frt értékűt vertek.

— (A történelmi társulat,) mely nagy részvét-
tel találkozik, s számos alapító és pártoló taggal és már most is legalább 2000 forint évi jövedelemmel bír, alakító közgyűlését a jövő hó első felében fogja megtartani.

* (Érdekes megemlíteni,) hogy egy cseh születésű és most morva hivatalnok, ki a Bach-uralom alatt öt évig tartózkodott hazánkban, annyira megtanulta a magyar nyelvet, hogy a legjobb helyesírással közelebb egy levelet irt a „Hon“ szerkesztőjéhez, melyben előadja, hogy kétáz év elnyomatás után a cseh nemzet is szabadabban lélezkedik, s most ott is, mint Magyarországon, minden igaz hazafi tehetsége szerint igyekszik előmozdítani a haza érdekeit, minek egyik jele a minden osztály filléreiből építendő cseh nemzeti színház. Kéri tehát Jókait (kit cseh nyelvre fordított regényei után ott is jól ismernek), jelöljön ki két magyar vigjátékot, melyet a levélíró — a cseh színház főrendezőjének helyesléseivel — cseh nyelvre fordíthasson. Jókait aztán Szigligeti két vigjátékát jelölte ki.

— (Lónyay Menyhért pénzügyminiszter) elfogadási időül a szerda és szombat déli 10—1 óráig tüzte ki.

* (Koronázás alatt) a városi kapitányság kiváló gondot fog arra fordítani, hogy a kártyások ne üzhessék kávéházi tanyáikon szokott mesterségüket. Így legalább sok idegen biztosítva lesz a kifosztatás ellen.

* (Adományok.) Lónyay miniszter a debreceni, gróf Festetics pedig a keszthelyi gazdasági intézet számára a barmászat és baromgyógyászat köréből szép tárgyakat ajándékoztak. A keszthelyi intézetnek azonfelül Czilhert Róbert szép gyapjúgyűjteményt adományozott.

Harmadik évi folyam.

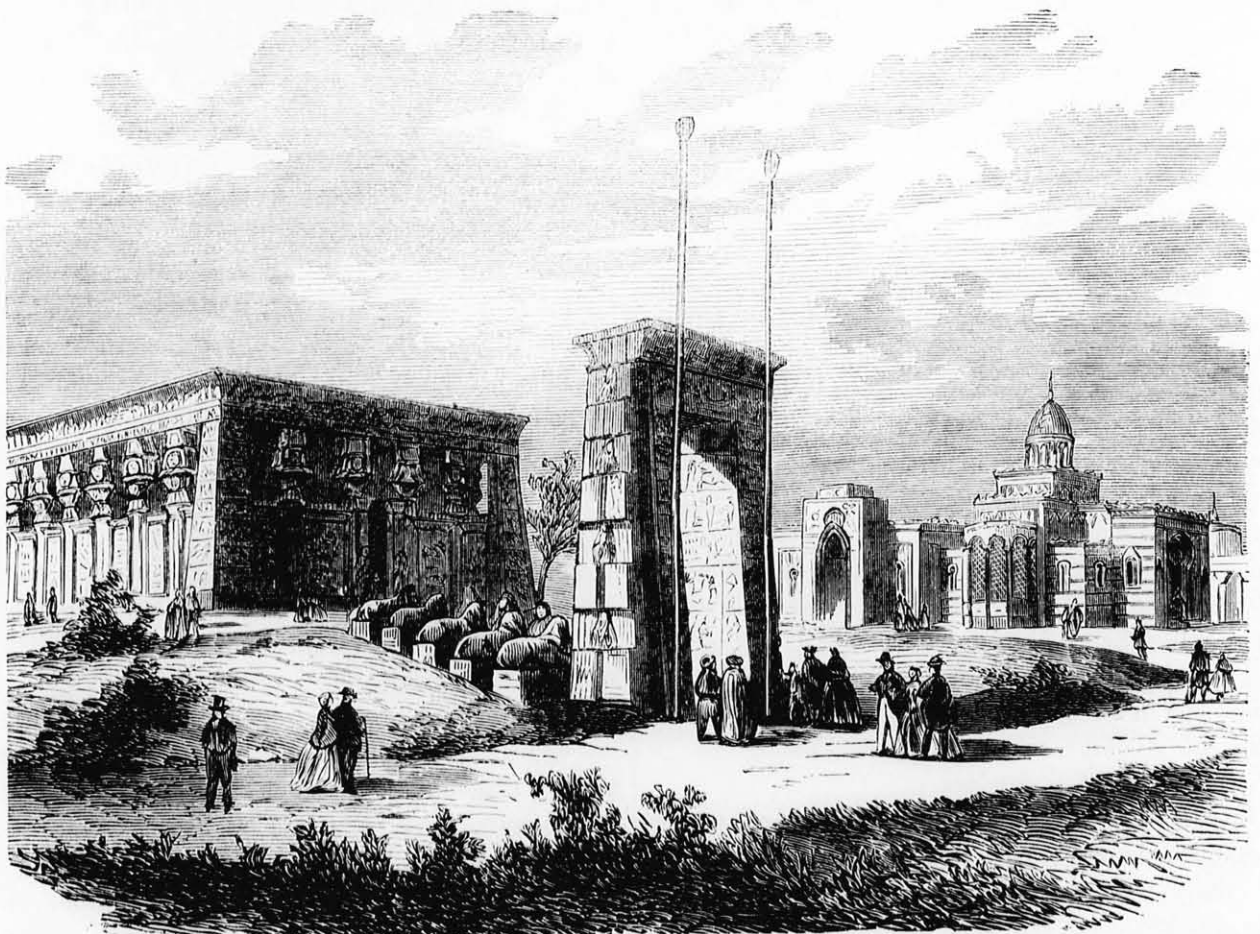
17. szám.

Április 25. 1867.

Egyiptom.

Midőn mai számunkban a párisi világtárlat egyiptomi parkrészéből az ó-egyiptomi templom rajzát mutatjuk be, melyeknek még meglehetősen

Eden, Dakke, Szebua, Tulzis, Kalabse, Pilak, Elefantine s a többi romjaiban, — tán nem lesz érdektelen, ha e helyütt közzé tesszük egy utazó

Ó-egyiptomi templom, a párisi kiállítás parkjában.

fenmaradt maradványait láthatni mai nap is a Nilus két partján Asmunejn, Medinet-el-Fajum, Donderah, Karnak, Medinet — Abu, Lukszor,

jellemző egyiptomi leírását, mely az őskor nagyszerű romjain kívül világot vet azok környékére, mai lakóira is.

Midőn kairói gazdám meghallá, — mondja utazónk, — hogy a piramisokat szándékozom meglátogatni, figyelmeztetett azon veszélyekre, melyeknek magánosan utazó európai magát a pusztában kiteszi, s tanácsolá, hogy ha nem is mehetek nagy társaságban, legalább egyedül semmi esetre se menjek. Intéseinek nagyobb nyomatékot szerzendő, a következő történetkét mondá el nekem: „Négy hét előtt egy német szállóm volt, ki szintén kirándult Gizeh-be s onnan a nagy piramishoz. Midőn már megmászta ez utóbbit, a kísérő felláhk (a nép alsó osztálya) szemet vetettek utazónk vastag aranylánca, órája és gyüreceire. Tudvalevőleg minden fellah gazember, az öt gazfickó tehát azon épületes tervet főzte ki, hogy az idegent letaszítják a gula tetejéről s aztán pénzén, és ékszerein megosztóznak. A fiatal ember azonban észrevette sóvár pillantásaikat, megértette integetéseik és beszédöket, de mitsém árult el. Egész nyugalommal elővette távesővét s egy még szabad szemmel föl nem ismerhető távolban levő embercsoport felé irányzá. „Ez derék!“ mondá, „amott jön a társaság másik része, mely úgy látszik — mindjárt utánam elindult a vendéglőből.“ Ezután fenhangon kezdett kiabálni a távolban közeledők felé s rázta a légben zsebkendőjét. Végre vezetőihez fordult, kik megzavarodva néztek egymásra, s mondá: „Örömestebb jöttem volna társaságban, mint egymagam egyedül, hanem társaim sokat késedelmeztek, nekem még ma este az angol konsulhoz kell mennem theaestélyre; ha nem jelenném meg, még azt gondolná a konsul, hogy valami bajom történt, pedig nem kívánnék zavart okozni a társaságban. Ne is szemetezzünk sokat idelfenn, hanem siessünk alá.“

A felláhk egészen ki voltak véve sodrukból, — az állítólag közeledő társaság, — az angol konsul megzavarták tervöket, s a fiatal utas szerencsésen levergődött a veszedelmes magasból; a piramis belsejébe nem is ment, hanem igyekezett minél hamarább a szamárhajesár látkörébe jutni; mert ez a vendéglős embere lévén, megbízható egyén s e mellett sokat ismer a vezetők közül, kik mindnyájan gazemberek.“

Ilykép biztatott gazdám.

Azonban nagy társaságban tenni a kirándulást, semmi kedvet sem éreztem magamban; — a hány fő, annyi terv, — az egyik itt, a másik amott akar megállani; egyik siet, másik késik; majd csak magamra is megjárom valahogy.

Másnap korán reggel megindulék a házi szolgálk kíséretében, ki a szamarat hajtotta; nagyon korán indultam, minthogy csak egy gúlának megláto-

gatása is Kairóból indulva, egy egész napot vesz igénybe; utam a Nil folyamhoz vezetett, melyen fölfelé kis bérlett bárkán haladtunk Gizehig. E falucskában szintén bérlelhettem volna szamarat, hanem nem tanácsos ám a szemtelen felláhk körmei közé kerülni, kik, midőn látják, hogy az idegen rájuk van szorulva, mesés követelésekkel állanak elő. Szamárhajesárom még két ismerőset vevé maga mellé a faluból, kiknek a beduinok lehető árulása ellen kelle bennünket biztosítani; a vezetőkért a szamárhajesár, ezért pedig a vendéglős tartozott felelősséggel.

Gizehtől még három egész órát megtart a nyugati hegylánc aljában levő guláig. Mihelyt az ember a mivélés alatt levő, a kiöntések által termékenyített területről a homokbuckák birodalmába érkezik, azonnal csapatonként jönnek elő a „beduinok“ minden oldalról, s kínálkoznak vezetőkül. E népséget itt a környéken beduinoknak hívják, ámbar valósággal nem egyebek, mint felláhk vagyis parasztok a körülfekvő falvakból. Különbön ép oly tolakodók, mint a rajnai vagy svájci vezetők, kiket szintén alig tud az ember lerázni nyakáról; mondhatod nekik tiszser is, hogy nincs szükséged rájuk, azért mégis ott futkosnak körülöttem és szakismereteiket fitogtatják.

A számtalan sziklatöredék és a pusztai homok oly hegyvölgyessé teszik a vidéket, hogy a gyaloglás szerfelett nehéz és fárasztó. Boldog az, ki szamárháton teheti meg ez utat! Gyalog csakugyan nem tenném meg! Ezen vidéket legtalálóbban a vihar által felkorbácsolt tengerhez lehet hasonlítani. Óriási hullámok — sárgás, vörösesbarna homok és szikladarabokból alakulva — pihennek nagy lomhán a szélesöndben; ilyen talajon kelle áthatolnunk, minden percében besüppedve a laza homokba.

A „beduinok“ még folyton nagy számban csatlakoztak kis csapatunkhoz s minden áron kísérőimmé akartak szegődni; az egyik ivóvízzel kínált meg, a másik löfegyvert hozott, mert — „a gula belsejében nagyon szépen hangzik a lövés,“ — egy harmadiknak távesőve volt, melylyel én majd a magasból lenézhetek, satb. satb. Azonban én már mindennel el voltam látva és senkire sem volt szükségem. Midőn kísérőim hétre szaporodtak, így szólék hozzájuk: „Halljátok atyafiak, én titeket magammal viszlek és ha jól viselitek magatokat, szép borraajóra számíthatok; hanem aztán gondoskodjatok magatok arról, hogy többen ne csatlakozzanak, kikkel majd osztoznotok kellene.“ Ez segített. A lurkók minden tolakó-

dót visszautasítottak s nekem nem kelle többé szót szaporítanom.

Kettő ezen fickók közül meglehetősen folyékonyan beszélt angolul, s minthogy szolgálatomban megtartani ígérém őket, nagyon közlékenyekké váltak. Egyikök elbeszélte nekem, hogy a gulákat az óriások királya *Gan ibn Gan* építtette, ki igen-igen sok idővel élt Ádám előtt; csodálkozni a nép hiedelmén épen nem lehet, mert a gulák a mostani nemzedékhez épen nem illenek. A másik tudtomra adá, hogy ő igen becses régiségek birtokában van, melyeket nekem megkülönböztető barátsága jeléül potom áron átengedne; én, tudva azt, hogy minden ilyes uton-utfélen árult régiség csak utáztat, nem akartam alkuba bocsátkozni s mondám, hogy csak később szándékozom vásárolni; mire ő intett, hogy Kairóban ne vásároljak, mert ott gyakran megcsalják az idegent utáztatott régiségekkel, hanem tőle vásároljak, mert nála minden eredeti. A gazfickó e szavaira lehetetlen volt hahotával fel nem kacagnom. A végén még is kelle vennem két szobrocskát, csak hogy véget vessek folytonos ajánlatainak.

Egyébiránt teljesen meg voltam elégedve kísé-

rőimmel. Utközben néhányszor nagy terjedelmű mocsárokra akadunk, melyeken átmenni számárhátan nem egészen kényelmes, mivelhogy közepükön igen mélyek; nagy kerülőket tenni szintén nem kellemes: ilyenkor a beduin vállaira ül az ember, fejét kezei közé szorítja s e módon kényelmesen átmegy a Nil kiöntéseinek e maradványain.

De térjünk már most a gulákhoz!

Minő nagyszerű benyomást gyakorolnak ezen emberkézalkotta óriási kötömegek! Mig távolról nézi az ember, csalatva érzi magát; nagyobb, kolossálisabbat várt: mivel nem képes a távolságot szemmel kimérni! Midőn azonban közelebb megyünk, mindig hatalmasabban emelkednek a magasba e kőóriások s a nézőre nyomasztólag hatnak. Hasonló érzet — csak hogy csekélyebb arányban — lepi meg az embert, midőn valamely nagyobb egyház boltozataira tekint fel; azt, ki pl. kivált az esteli félhományban, az ulmi egyház boltozatait nézi, félemlítő érzet szállja meg, úgy tetszik a nézőnek, mintha az irtózatoss tömeg rögtön összeomlani és őt agyonnyomni készülne.

(Vége köv.)

R á k ó c z y h a l á l a .

„Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratnunk.“

Mikes. 1735. April. 8.

Rodostó partjain felesapkod a hullám,
Mormoló zugással újra aláhullván . . .
Bujdosó magyarok keblit a kin árja
Viharos haraggal átszáguldja — járja.
Az utolsók, hüvek,
Ágya körül ülnek,
Haldokló Rákóczy végsőhaját várva.

Nagypénteki bűnnek kétszerezett gyásza
Fekete árnyékként terül a kis házra. . .
„Töviskoronád a száműzés keserve,
Gyilkos honszeretet kinfájára verve. —
Hősök vértanúja,
Eljősz-e még újra,
Uj lelkesült harera, uj szent győzelemre?!“

Hosszan, hosszan, hosszan, nem csüggedve vár rád,
Várja dicső jöttöd hajnali sugárát,
Várja a megváltót, *óh, a már nem kis had,*
Hogy kikelj sirodából, zászlód alá hívjad
Im oszlik a felhő,
A várt hajnal eljő,
Nagypénteki éjre — *vidám husvét virrad!* —

Lőrinczy (Lehr) Zsigmond.

A z u j l a k á s .

—Beszély.—

III.

(Vége.)

A nagyságos asszony nem felelt rá semmit. Ugy érezte, mintha férjének mégis talán egyikéssé igaza volna, hanem sokkal inkább nő volt, hogyszem ezt elismerte volna. Aztán végre is tekintetbe kellett venni nézete szerint, hogy mégis csak különb lakás ez itt a Lipótváros legszebb utcájában, eb-

ben az elegáns, pompás új házban, mely palotának is beillik, mint ott a Józsefváros ismeretlen zegzugában. Ezért az előnyért csak el lehet viselni egy kis kellemetlenséget.

Ha csak kis kellemetlenség lett volna! Hanem az őrnagy ur azt állította, hogy ez a valóságos pokol, a hová ha az elkárhozottak lelkeit küldnék, bizony elég büntetés volna nekik. A jobbról lakó szomszéd panaszkodik a zongorázás miatt, de hát mit mondjon az őrnagy ur a balról lakó szomszédokról. Azok nem zongoráznak, hanem ordítanak éjfélig, éjfélén túl is. S ez ordító társaság épen az ő alvó szobája mellett lakik. A falak pedig oly vékonyak, mint a papíros, az ember minden legkisebb hangot áthall. Csak legalább becsületesen építenék ezek az emberek házaik falát, ne ilyen papíros vékonyságúra. Minden hang áthallatszik. Itt lehetetlen az embernek elaludni.

De hiszen, ha a jobbik szomszéd átüzent az őrnagy ur leányához a zongora miatt, átüzent az őrnagy ur is a balon lakó szomszédokhoz, ne tessék éjjel lármázni. Persze, hogy nem illik az, gondolá magában a lovagias öreg ur; de ha itt ez a szokás, hát biz ő is csak úgy tesz, mert ha már nappal eleget mérgelődik, legalább éjjel nem akar mérgelődni, hanem aludni.

Át is küldte Ferencet az ifju urakhoz, s Ferenc azzal az üzenettel jött vissza, tisztelik az őrnagy urat, lármázni nem szoktak, hanem énekgyakorlatokat tartanak, t. i. minden vasárnap, szerdán, és pénteken este az „Adelina“ című dalárda tagjai gyűlnek itt össze énekgyakorlatokat tartani, a bözbeneső napokon pedig a boltos-segéd urak, kik itt a szomszéd szobában laknak, s kik mindnyájan tagjai az „Adelina“ című dalárdának, előkészületeket és magán-próbákat tartanak az őrnagy ur szolgálatára.

— Az ördög szolgálatára, nem az enyimre! — tört ki az őrnagy ur.

De mit tehetett? Szép szóra nem hallgattak el a fiatal boltossegédek, szét pedig csak nem vehette az őrnagy egymaga az egész „Adelina“-dalárdát.

Meg ha szét birta volna is verni, — a mit nem tartott épen lehetlennék az őrnagy ur, Ferenc pedig bizonyosnak tartott, ha az őrnagy ur őt is segítségül veszi, — egyáltalán nem érzett kedvet még egyszer afféle katonás föllépésre, elég volt az a kriminális spektákulum azzal a másik szomszédal. Ki tudja, nem szaladnak-e ezek a fiatal emberek is a városkapitánysághoz drabantokért. Az ember nem tudhatja s mégis csak jobb ezt az éjjeli bömbölést hallgatni, mint megint oly spektákulumba keveredni.

Talán utóbb meg is szokja az ember ezt a bömbölést. Miért ne? Ha a táborig zajt, a dobolást, lövöldözést úgy megszokhatja az ember, hogy egész nyugodtan alhatik, miért ne szokhatná meg ezt is?

Az igaz, hogy nehéz volt megszokni; a tiszteltreméltó „Adelina“-dalárda tagjai, főleg Groszmann nagykereskedő ur boltos-segédjei, néha polkolbeli bömbölést vittek véghez s az őrnagy ur mindennap panaszkodott a reggelinél, hogy nem bírja már tovább kiállani és nem hiszi, hogy sokáig éljen, bele hal, bizonyos, hogy bele hal. Ha innen ebből az átkozott házból vissza nem mennek a Józsefvárosba; meglátják, hogy nemsokára eltemetik őt.

Ilyenkor a nagyságos asszony mindig tudott valamit előhozni férje lecsillapítására. No hiszen igaz, hogy mindig akad valami kis kellemetlenség, ha az ember sokadmagával lakik egy házban, hanem egyéb előnyökért el lehet tűrni azt a kis kellemetlenséget. Nem halt még abba soha senki belé s Lénárd sem fog bele halni.

Hanem körülbelül a második hónap közepe táján egyszerre csak elhallgatott a nagyságos asszony ezekkel a csillapítgatásokkal; nagyon komolyan és némán hallgatta most férje végtelen panaszait, a mi az őrnagy urat — hozzá levén szokva, hogy felesége részéről mindig ellenmondásra talál, — annyira kihozta sodrából, hogy elakadt a panaszkodásban s nem tudta, hogy voltaképp mit tegyen, elhallgasson vagy tovább beszéljen.

Hogy mi okozza nevének feltűnő komolyságát, arról természetesen nem volt fogalma a derék urnak s miután ez iránt Ferencel értekezett s Ferenc sem tudta megmondani, miért oly komoly a nagyságos asszony, megnyugodtak abban, hogy asszonyi szeszély.

— Emlékezel rá, Ferenc? Ilyen volt mindig, — szólt az őrnagy ur.

Ferenc emlékezett rá, hogy igenis ilyen volt a nagyságos asszony mindig.

— Mióta nőül vettem, mindig.

— Mióta elvette az őrnagy ur, mindig, — ismétlé a hű viszhang.

— Igazad van, Ferenc, — szólt az őrnagy ur, egyuttal önmagának is igazat adva. — Mióta elvettem, nem volt békességes óráim.

Persze, hogy ez az állítás kissé eltért az igazságtól, hanem Ferenc nem volt arra hivatva, hogy urát figyelmeztesse, hogy most nem tetszett egészen igazat mondani. Hej, ha az a sok boldog óra, mely 20—25 év előtt lefolyt, most egyszerre vissza-

szállt volna, milyen világos tanúságot tettek volna az őrnagy ur nyilatkozata ellen.

Hanem hát az már régi szokás, hogy ha az embert boszantja valami a jelenben, elfeledi a múltat is. E tekintetben a nyugalmazott huszárőrnagyok sem képeznek kivételt.

Egyébként az volt jó a dologban, hogy e nyilatkozat csak a derék Ferenc előtt történt, ki halatlanná tette az ilyen dolgot s nagyon is megbocsáthatónak tartotta ezt a kis nyelvbeli botlást, mikor az őrnagy urnak annyi baja van a nagysá-

csizmáit szokta reggelenként fényesíteni, egy rózsaszínű levelkét csempészett Olga kisasszony kezébe.

Hihetőleg nem úgy volt írva a levél, hogy az őrnagy urnak is nyugodt lélekkel el lehetett olvasni, mert a mint a kezébe kapta s végigfutott a sorokon, rettenetes mérgelődésre fakadt, s ezer darabra tépte az illatos rózsaszínű papirost. Olga kisasszonyt pedig atyai tekintélyének egész szigorúságával a szobába utasította, s meghagyta, hogy ne merészelje többé mutatni magát sem a konyhában, sem az előszobában, egy lépést se

A „Grinell“ jéghegyek. (A „Sarkvidéki fölfedezések“ cikkhez.)

gos asszonynyal, Livia kisasszonynyal s most majd mindjárt baja lesz Olga kisasszonynyal is.

Ferenc látta, a mit látott. Nem akart szólni a nagyságos urnak, hanem hiszen majd meglátja azt a nagyságos ur maga is. Majd észre veszi, ám-bár isten tudja, hogy volna jobb: Tán úgy, ha észre sem venné.

A mint Ferenc gondolta, csakugyan úgy történt. A nagyságos ur észrevette s valóban nem nagy öröme telt benne. Észrevette, mikor a csizmatisztító suhanc, ki Groszmann nagykereskedő boltos-segédeinek s az „Adelina“-dalárda tagjainak

menjen ki a szobából, s ne merjen többé ő előtt se megjelenni.

— No hiszen, majd adok én neked levelezést. Csak ez kellett még, ez volt még csak hátra.

S oly böszülten még sohasem látta őt senki, még aetiv katonai szolgálat idejében sem; rohant be egyenesen feleségéhez.

— No hiszen, itt van a gyönyörűségcsredménye ennek a te dolgoznak! Nem maradhattunk békességben odakünn a Józsefvárosban, a hol tisztességes módon lehetett volna élni, s a hol nem laknak az ember szobájától 10 lépésre fiatal, pomádéval kikent boltoslegények, a kik rózsaszínű

leveleket firkálnak az ember leányának. Szeretném tudni, hogy már most mit csinálunk? Mit csinálunk, ha egyszer majd reggel hült helyét találjuk Olgának, ha egyszer majd csak elszöktek? Lesz spektakulum, skandalum! Én agyon lövöm az egész dalárdai személyzetet. Szeretném tudni, mért ne lőjem agyon?

A nagyságos asszony nem osztozott ugyan azon nézetben, hogy a dalárdai fiatal urak mind agyon lövendők volnának, ámbár nem ártana nekik, legalább elrettentő példa okául, hanem részéről szintén elszörnyűködött a fiatal urak rémitő vakmerőségén s Olga oktalanságán, hogy mért meri e leány elfogadni a rózsaszínű levelkét. No hiszen, majd ad ő neki, majd! Hanem hát veszedel-

mes ez az egész ház. Nincs is itt isten áldása, nincs itt nyugalom, s teljes szívéből megbánta már, hogy odahagyták azt a békés, nyugalmas lakást.

— No, ha így van, — szól az őrnagy ur, s egyszerre elsimultak homlokáról a redők, és egyszerre fölvidult arca, — ha így van, ha te is megbántad, hát akkor se baj! Visszamegyünk s ott aztán nem háborgat senki. Ha reá állsz, már a jövő héten visszahurcolkodhatunk.

— Minél előbb, amál jobb, felelt reá az őrnagyné, egészen megadva magát, — s elismerte, hogy néha mégis a férfiaknak is lehet igaza.

Vértesi Arnold.

A sarkvidéki fölfedezési kísérletekhez.

1862 vége felé jelenték az amerikai lapok a „George Henry“ bárkának Uj-Londonba szeptember 13-án történt megérkezését. Hall urat hozá mög födélzetén.

C. F. Hall, cincinnati-i polgár. Már több éve, nagy érdekeltséggel viseltetett a sarkvidéki kirándulások iránt, — s azon meggyőződésre jött, hogy a helyiségeket pontosan ismervén, képes lenne a sarkkörü fölfedezések történetét gyarapítani, s ha lehetséges, a szerencsétlenül járt Franklin-féle expedítio egy részének sorsáról is hiteles tudomást szerezni. Évek óta ez volt tudományos becsvágyának célja.

Az 1860-ik év nyarán keletre utazott, hogy ott szándékának megfelelő járművet vásároljon. Ezen célját nem érthette el ugyan, de az nem riasztá vissza, hanem eltökélte magát, hogy tervét egy kis csolnakon is foganatosítandja. — Viliams és Hawen urak Uj-Londonban ép ez időtájjban készítették fel a „George Henry“ bárkát, melyet az éjszakai vidékekre cethalászat végett voltak elindítandók, s Hall-nek felajánlák, hogy maga, csolnakja, s azon kellékek, melyek magános és veszélyes utazásához szükségesek valának, azon helyet foglaljanak.

A „New-York Herald“ szerint Hallnek nagy hálával tartozik a világ. — Ismereteit leglieséretesebb tapasztalatok után szerezte; élete fáradtság és nélkülözésteljes; tettereje hajthatlan, — s nem sok férfi van, ki oly csekély kilátással az eredményre, oly sokat merészelne.

Legutóbbi kirándulása eseményei rendkívül érdekesek.

Az 1860-ik év nyarán érkezett az éjszakai vidékekre, s minthogy a tenger még jégtelen volt,

rögtön tovább akart utazni. De a kecségetető kilátások ellenére bölesen követé az eszkimók tanácsát, kik nem akartak a csolnakkal az expedítiora vállalkozni. Az időközt az innuit vagy eszkimó nyelv megtanulására fordította, melyet a cethalászokali gyakori érintkezés folytán nemsokára képes volt megérteni. Az öltözet és élelmi szerekre nézve az eszkimók szokását követte: bőr öltönyt viselt, s jól meghalzsírozott nyers hussal élt. Megnyerő és alkalmazkodó viselete által csakhamar a bennszülöttek kedvencévé lón, kik tőlük telhetőleg gyámolíták. — A hosszú és szomorú téli hónapok alatt nem hevert, mert csolnakja segítségével azon tényt állapította meg, hogy az ugynevezett „Frobischer-ut“ csak egy mély öböl. Aug. 21-ikén az éjszakai part magaslatain állott, s az egész vidéket áttekintheté az öböl körül. — Szept. 27-én a gyenge csolnak, melybe reményeit veté, nyomtalanul eltűnt. Szerencsére, két angol cethajó ép ezen időben tartózkodott egyik kikötőben, (62 fok, 52 perc éjszakai szélesség, és 65 fok, 5 perc nyugati hosszúság alatt), — és ezek egyikének parancsnoka, Parker kapitány megígérte, hogy részére bizonyos kitérített helyen egy csolnakot hagyand hátra. De az angolok csónaka nem volt ott található, s Hall azt hiszi, hogy a hajót vihar zavarta ki a kikötőből, és még maig is szeretné a valódi tényállást tudni; — emberi ségi szempontból is óhajtható lenne a felvilágosítás.

Hall visszatért a „George Henry“-hez, s tüzzel fogott ujonan kutatásaihoz. Nem ámitotta magát, s jól ismerte feladata nehézségeit. — A „George Henry“-ről csónakot szerzett, s férfiak és nők, összesen hat tagból álló hajósnépével éj-

szaki útjára elindult. A bennszülöttek az ilyes kirándulásokra magukkal viszik a hozzájuk tartozókat, s az asszonyok versenyt eveznek férjeikkel. Az ily társasággal ebek is vannak, és a bennszülöttek vadászat s halászat kedvéért lélekvesztőt is visznek magukkal. — Ily személyzettel indult el; utközben kis adag beszózott hullal éltek, s főképen a vándorlásokban elejtett vadakra bízák magukat.

Igy érkezett Hall a „Warvick Sund“-ig, és sok fáradság után sikerült azon helyet fölfedeznie, hol Frobisher gyarmatot kísérlett alakítani. Csaknem mindenik kiszálló helyen találtak maradványokra, melyek szén, téglá, fa-darabokból s ágyutöltényekből állanak, s hihetőleg a csolnakoknak sulyul szolgáltak. Ezen fölfedezéssel összefüggő legkézzelfoghatóbb tény az, hogy egy 20 láb mély és 100 láb hosszú futó árkot, valami dock-félét, fedeztek fel, mely a tengerig nyult. Itt épített a Frobisher embereinek azon része, kiket első expedíciója alkalmával az eszkimók elfogtak, ez utóbbiak segítségével egy kis hajót, melylyel Angliába szándékoztak vitorlázni. A kitéüzött időre el is készült, és vízre bocsáttaték, de a legelső vihar alkalmával tenger-képtelennek bizonyult be, s így kénytelenek voltak visszatérni. Mindnyájan rendkívül sokat szenvedtek a hidegtől, s hazájuk egykori láthatása felől kétségbeesvén, nemsokára elhaltak e foglyok. — Életmódjukat és szokásaikat az eszkimók nem feledték el; Hall azt mondja, hogy az eszkimók hagyományos elbeszélései igen világosak és megérthetőek, s általában hinni lehet bennük.

A Franklin-féle expedíció embereinek sorsáról való hírek még nem oly világosak, mint kívánatos lenne. A tények ezek:

Szánon tett egyik utazása alkalmával 1861-ben egy csoport eszkimó jött pihenő helyéhez, s megtudá tőlük, hogy három év előtt két csolnak legénysége jött le a Hudson-uton. Ezen emberek az „alsó vad szigetek“ egyikén (melyek a száraz közelében, a Hudson-ut éjszaki oldalán vannak) tanyát ütöttek, s itt sokat hagytak hátra abból, mit a bennszülöttek „gazdag köveknak“-nek neveznek. Az eszkimók egyike, ki tudott a lőfegyverrel bánni, megtekinté a „gazdag kövek“-et, és ólomgolyóknak ismerte fel. — Később minden nyoma elveszett ezen férfiaknak és Hall, nem tudván, hogy a Hudson-öböl-társulat „Kitty“ hajója öt év előtt e tájon veszett el, azt vélte, hogy ezen legénység a Franklin-féle expedíció töredéke volt még pedig azon tényről jött ezen gondolatra, hogy azon jobb sorsot érdemelt fölfedező, nem

nem tudván meddig lesz kénytelen a jég köze szorulva vesztegelni, a töltényekből s ólomgolyókból igen nagy készletet rakodott fel, melyből csekélyebb mennyiséget a csolnakokra raktak, midőn a nagy hajót elhagyták, s midőn azon igyekeztek, hogy a Hudson-uton keresztül Labradorba érjenek, minden sulyos terhet leraktak, és így maradhattak itt a nehéz ólomgolyók.

Hall, az „Erzsébet királynő földje“ közelében egy óriás jéghegyet fedezett föl, melyet „Grinell jéghegy“-nek nevezett el, Henry Grinell tiszteletere. E hegy 3000 láb magas, 100 (angol) mértföld hosszú és 50 mértföld széles. (Lásd a 261. l.)

Hall egy igen érdekes eszkimó családdal tért haza. E-bir-bing, a férfi, szép fiu, körülbelül huszonégy éves; neje: Tuk-ovh-tov, ugyanannyi idős lehet, s ez a tolmács. Kis gyermekük: Tuk-ov-lik-a-ta, egy éves. Szülői már voltak Angliában, hol a királynőnek is bemutatattak, s így természetes, hogy nem nagyon lepte meg őket a mivelt világ.

Kirándulása eredményeként Hall az eszkimók irányábani viszonyának számos jeleit hozá magával. Ezek különféle, esontból metszett tárgyak, melyek jeges medvéket, tengeri kutyákat, ceteket s kaecákat ábrázolnak és igen érdekes tanujelei az eszkimó művészetnek, mitűn pedig oly távol vidékről valók, kettős érdekűek.

Szerinte a távol éjszakon nem oly nehéz az életfenntartás, mint közönségesen hiszik, minthogy az eszkimók jég-és hóházai igen kényelmesek, a nyers-hús-táplálékot pedig izletessé teszi a rendkívüli étvágy, melyet az éjszak szigorú éghajlata okoz.

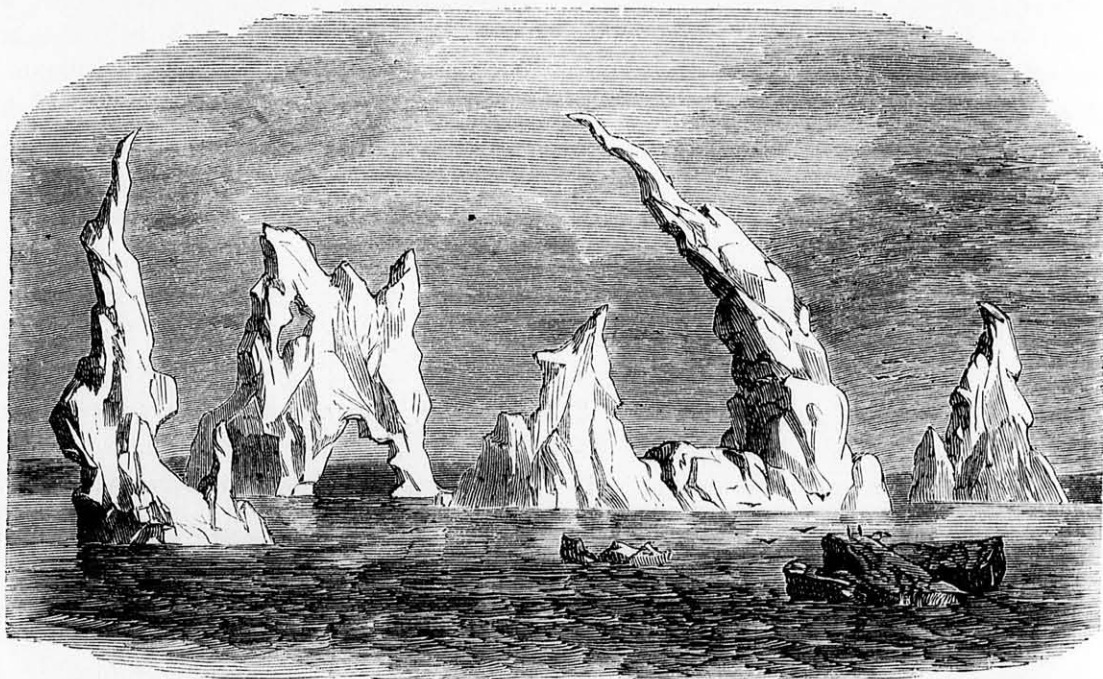
Hall meleg köszönetet nyilvánít a jármű parancsnoka, Buddington kapitány irányában, ki maga is tapasztalt tengerész és fölfedező.

A Hall által közzéfett események mellett, *Hudson*, a „George Henry“ egyik tisztjének tapasztalatai is érdekesek, melyek nagyjából következők:

Az első télen, november 15-kén erősen befagyunk, azonban ezen idő alatt nem volt hiányunk tápszerekben. 1861. július 28 án szabadultunk ki a jég közül. Az egész tél folytán nem maradtunk a hajón, hanem május 1-én egy terre mentünk, mely a hajótól délnyugat felé 25 mértföldnyire volt, s mely a bennszülöttek szerint legalkalmasabb volt a cethalászatra. Itt igen kényelmesen éltünk hajóvitorlákából készült sátraink alatt; ha jó idő volt, halászatra rándultunk, s az angol cethalász-gözös: „Traveller“ romjairól, melyek tanyánktól 17 mértföldnyire feküdtek, fát szállítottunk. — Táplálékunk a hajóbéli készleteken kívül kaecából s ezek tojásaiból állott, mely itt

nagymennyiségben található, s igen izletes eledel. — Májustól 27-től júniusig időztünk itt, mikor aztán hajóra mentünk, s a tengerre szállottunk azon szándékkal, hogy a Frobisher-öbölbe vitorlázunk, s ott cethalásszunk; az idő kellemetlensége

jég szerfelett gyorsan kezdett képződni, nem voltunk képesek a hajót megterhelni, s már október 18-kán befagytunk. Ekkor már csak öt hordó kenyerünk s hat hordó besózott húsunk volt; azonkívül kevés kávé, fél hordó lencse s öt hordó

Jégszirtek a sarkvidéken

A „Warvick Sund.“ (Szövege a 263. lapon.)

miatt azonban a Knen-quen-cock-bai-ba tértünk be, hol horgonyt vetettünk. Az első vadászatnál két, az utolsónál három cetet fogtunk, miből 600 hordó olaj s 10,000 font halsont került ki. Természetesen cethalat találtunk, de igen vadak voltak, nem lehetett őket megközelíteni, és miután a

liszt. — A cetek esontvázait a benmszülöttek a tél folyamára elásták, s midőn szükségünk lett azokra, dohányért cserélők ki tőlük. — 1862. január 14-kén a benmszülöttek újabb halászatra rándultak, mintegy 60 mértföldnyire nyugat felé, s a hajóslegénység is velük ment; az elsőbök közül

nehányan s a micinkből hatan 60 mértföldnyire hatottak éjszakra. — A kapitány és én a hajón maradtunk. Ezen expedíció rendkívül fáradságos volt, s hosszú ideig csak az iramok belrészeiből éltek, mi különben olajban megfőzve, az eszkimók előtt igen választékos eledel. Mi magunk is csak egyszer ettünk napjában főttet, egyébkor nyers hússal táplálkoztunk. Első héten nagyon szenvedtünk a skorbut miatt, de a következőkön,

velünk; vendégszeretetük páratlan volt. Láttam, hogy gyermekük elől elvévén az eledelt, nekünk nyújtották. Ezekkel éltünk együtt május 1-ig. Kunyhóink az övéik közelében valának felütve; öltözetünket irambőrből készítők, mi különben kényelmes volt.

Augusztus 8-kán felolvadt a jég s a legénység a hajóra költözött, úgy hogy már a következő napon elindulhatánk, mindamellert sem érhattünk

Stephens, az irföldi féniek feje.

midőn már megszoktuk a nyers húst, még csak jele sem mutatkozott.

Időnként vadászat és foka-fogás között osztók fel. A bennszülöttek igen nyájasan bántak

a sík tengerre 12-dikig a viharok miatt. — 1860. oktobertől 1862. augusztus 21-ig, tehát egy év és tíz hó hosszát tökéletesen el voltunk zárva a mivel világtól.

Közli: **Tar Gábor.**

Stephens, az irföldi féniek főnöke.

A politikai lapok olvasói az angliai és amerikai rovatok alatt a mult hetekben gyakran találkoztak a féniek nevével, s olvasóink talán nem

veszik kedvetlenül, ha ezen társulattal s annak fejeivel röviden megismertetjük.

A *fénier* név az ir történetéből ered, mert e nép

egyik régi főnökét *Fíóne* vagy máskép *Fínnének* hívták, honnan később az ír harcosokat csak *finnák*-nak nevezték; az angolok a finnákból fénianokat csináltak s így a féniek vagy fénianok szövetsége fegyveres szövetséget jelent. A féniek amerikai alapítója O' Mahony József, az irföldiek feje *Stephens János* volt.

Ez utóbbi, kinek arcképét mai számunk hozza, 1823-ban Irföldön született s midőn O' Brien az 1847/8-diki éhség idején az angolok részéről soknemű elnyomatást szenvedő Irland élére állott s a népet fölkelésre buzdította, akkoron Stephens még mint fiatal magán-mérnök, ismeretlen volt. Ő azonban összeköttetésbe lépett O' Briennel s ezzel megosztani igyekvék minden fáradalmat s veszélyt.

O' Brien elfogatása véget vetett a megkísérelt fölkelésnek s erre Stephens Franciaországba menekült, honnan csak több év után tért vissza Irlandba, hol alapítójává lön a féniek szövetségének. Ezen szerepében ép oly óvatosan mint buzgón járt el. Irlandból több ízben utazott Amerikába, hogy ott is működjék a fénianismus ügye mellett, melynek élén ott — mint már említettük — O' Mahony állott.

Irland nyugati részén már 1862. elején tartottak féni meetingeket, melyekben a szövetség számára társakat igyekeztek nyerni, s ezen meetingek politikai célzatait társas multságok ürügye alá rejtették. A tagok által letett eskü úgy szólt: hogy ők ezentul az ír köztársaság tagjai, mely most már tényleg életbe lépett, s hogy készen fognak lenni a vezérek első intő szavára fegyvert ragadni. Ezen meetingeket ugyanazon év nyarán és őszén is folytatták, s ugyanezzel egyidejűleg az északamerikai Egyesült Államokban oly nagy haladást tett ezen társulat szervezése, hogy a különböző kerületek féni előljárói egy kongressus összehívását követelték, mely 1863. novemberében össze is ült Chicagóban. Ennek tárgyalásai a dolog lényegére nézve nyílt ülésben folytak, s a be nem avatott közönség csak most nyert tudomást a féniek létele és céljáról; a titkos ülésekben pedig három határozatot hoztak, melyek kivált az irlandi összeesküvésre vonatkoztak.

A chicagói kongresszus kinyilatkoztatta először: hogy a kongresszus elismeri az irlandi köztársaság kikiáltását s kötelezi magát kivinni azt, hogy Irland függetlenségét a világ minden szabad kormánya elismerje; 2-or, hogy az Irlandban levő központi végrehajtó hatalmat az europaí féni tár-

saság képviselőjeül elismeri s 3-or, hogy kötelezi magát Stephenst erejéből kitelhetőleg támogatni.

A chicagói kongresszus megtartása után néhány hétre megjelent Dublinban az „Irish People“ (ír nép) című hetilap első száma, mely azután az irlandi féniek híres közlönyévé vált. E lap megjelenése kezdetétől fogva nem csinált titkot az általa képviselt ügyből s szerkesztősége irodája gyűlhelyévé lön az ír összeesküvésnek. De az angol kormány még eddig nem talált okot komoly fölépésre.

Stephens gyámolítottván az amerikai féniektől pénzzel, 1864. végén az irlandi féniek katonai szervezéséhez látott, s hasonló módon tettek az amerikaiak is. Midőn az amerikai polgárháborúnak 1865 tavaszán egyszerre vége szakadt, ez alkalmul szolgált gyors működésre, mert most látott az idő legalkalmasbnak a kitörésre.

Ezenközben az angol kormány a féniek minden tervének nyomára jött. 1865 szept. 15 és 16-dika közti éjjel Dublinban rendőrség szállotta meg ez „Irish People“ házát, az összesküvés fő tanyáját, sajtót s minden irományt lefoglalt s a féniek ott kapott főnökeit elfogta.

Stephens elrejtőzván a nyomozó rendőrség elől, megmenekült az elfogatástól, azonban a fénieknek győzedelmükhöz való reménye így még is egy csapásra megszűnt. — Október végén Stephenst is elfogták, ki álnév alatt eddig Dublin közelében egy nyári lakban rejtőzött, de maguk közt a rendőrök, állami szolgák s hivatalnokok közt is annyi hive volt a fénianizmusnak, hogy Stephensnek sikerülhetett a dublini állami börtönből megszökni; ezután, bár az angol kormány ropant díjat tűzött ki fejére, mult év tavaszáig Irlandban bujdokolt, hol egyetlen emberben sem akadt árulója s honnan a tengerszoroson keresztül szerencsésen Párisba menekült. A többi elfogott fénit héttől husz évig tartó kényszer-munkára ítélték.

Hogy végre az Irföldön e tél végén kitört a fölkelés, s azt az angol csapatok el is nyomták, ezt a politikai lapokból tudja az olvasó.

De a féniek szövetsége még mindig folytatja működését s kivált Amerikában, hol a társulat szervezete hasonlíthatlanul hatalmasabb, mint az irföldié. E mozgalmaknak pedig minden valószínűséggel előbb nem lesz végük, mig Irland, e szegény centralizált ország vagy lengyelországi igába nem hajlittatik, vagy jogos igényeit meg nem nyeri.

Egy magyar iparos Törökország- s Amerikában.

IV.

(Utazás tengeren és szárazon. — Asbóth generális. — Rejtett bombák s az én véletlen szerencsém. — Spanish ostroma. — Győzelmi hírek. — Egy szomorú hír az örvendételek közt. — Magyar emberek. — Texas fővárosa az eladó lányok városa. — Ismét magyar ismerős. — Drága kalap. — Házasodási gondolatok. — Az obsit. — A mi kávéházunk virágzik és megbukik. — Kárpitoskodás. — Fondák dolgok, melyekből azonban nekem is jut. — Uj válllalom.)

Utaztunk szárazon és vizen, volt tengeri viharunk, melyből alig menekülhettünk meg. Márc. 18-ikán értünk Floridába s a Fort Brancas mellett szálltunk ki. Oly beteg voltam a tengeri út miatt, hogy nem tudtam lóra ülni, s csak úgy vezettek New-gardba, hol néhány napot töltöttünk. E vár parancsnoka a magyar Asbóth generális volt. A további ut ismét egyike vala a legkeservesebbeknek, mert oly helyen jártunk, hol az ellenség már előttünk mindent elpusztított. A falvak, tanyák mind pusztulva voltak, s a déliek a hova csak lehetett, bombákat rejtettek el. Két mértföldnyire Fort Spanishnál midőn pihenésre táborot ütöttünk, egy hidon akartam keresztül menni. Előbb azonban pipára gyujték. Ez alatt egy néger, ki szekeret hajtott, elémbe került; de alig lépett föl lova a hidra, az elrejtett bomba szét pattant, a négernek lábát vitte el, lovának pedig derekát hasítá ketté. Ha én előzöm meg, e szerencsétlenség velem történik.

Spanishban ellenség volt, s be kellett vennünk, mielőtt Sherman táborával egyesülnénk. April 2-ikán megérkezett Kenby generális és a hajóhad s azonnal megkezdtek az ostromot. Nekünk lovasoknak semmi teendőnk nem volt. Másnap már meg akarta adni magát az ellenség, de Kenby nem fogadta el a föltételeket. Öt napi lövöldözés után bevettük a várat. A mi csapatunkból 575 maradt a csatatéren, de az ellenségből csak foglyot 3000-et ejtettünk, kiknek kötelességül adatott, hogy az elrejtett bombákat ássák föl.

Spanish, melynek erőde magas hegyen fekszik, oly közel van Mobilhoz, hol Sherman volt, miszerint ezt látni lehetett. Apr. 10-én heves ágyuzás hallatszott Mobil felől s távcsövekkel tisztán kivettük, hogy Sherman az ostromot megkezdé. Egész nap tartott az ágyuzás s a másik éjjel sem szünt meg. Seregünk nagy részét segélyére küldték, míg mi lovasok a várban maradtunk.

April 12-én két örömhír érkezett. Egyik az volt, hogy Grant bevette Richmondot, a déliek össze vannak törve, s a háborút befejezettek lehet tekinteni; a másik hír pedig Mobil bevételét adta tudtunkra. Másnap pedig arról értesültünk, hogy egész Texas csata nélkül megadta magát.

Ereztük is azonnal, hogy a déliek meg vannak

törve, mert a csapatokat szétszötték a vidéken, az altiszteket pedig a municiókkal ide-oda küldözgették.

Épen Montgomeryban voltam, midőn apr. 29-én arról értesültünk, hogy prezidensünket, Lincolnt New-Yorkban meggyilkolták a színházban. A legnagyobb szomorúságot okozta e hír mindenütt.

Vége lévén a háborúnak, mi altisztek, csak megbizásokkal voltunk elfoglalva, melyeknek teljesítésével egyik városból a másikba mentünk.

E járás-kelés közben jöttem ismeretségbe Janesovics Gyula szarvasi hazámfiával, ki New-Orleansban lakik. San-Antonióban pedig (Texas-állam) egész váratlanul sok magyar ismerősre találtam. Ott ismertem meg Varga urat, ki igen értelmes szijgyártó s négy fia szolgált az unionisták táborában. Míg e városban voltam, náluk laktam, s ismeretségbe jöttem Haraszty kapitánnyal is, ki a 18-ik new-yorki huszárezredben szolgált. Egy délután Vargaékkal szekérre ülve, fölkerestük Ujházy Lászlót is, kinek San-Antoniához közel szép tanyája van, s két fiával s igen szép leányával együtt nagyon szívesen fogadott.

De nem sokáig maradhattam derek földieim körében, mert Austinba, Texas fővárosába kellett mennem, hol ezredem feküdt. Itt nagy örömemre első ízben is Aisnerrel találkoztam, ki a délieknél egy évig volt fogva. Austinban igen sok a német-ség, barátságosak és jámbor emberek. Seholy anynyi leányt nem láttam, mint itt, s a leányos házak is leginkább németek. Gondolom, azért látják az ifju embereket oly szívesen. Maguk a kisaszszonyok is szívesen vetnek szemet kivált a katonákra.

A városban találkoztam Hauser urral, ő Pest-ről való, nagyon szívesen fogadott s több családdal megismerttetett, a mit szívesen is vettem, mert ezredem itt feküdvén, egy kis szórakozásra szükségem volt.

Nem lévén semmi dolgunk, jól elmulatoztunk a polgárságnál, vagy az utcán, hol szeretünk lovgolni, mert észrevettük, hogy az ablakokból mindig akad egy-egy szép nézőnk.

Hanem egyszer megjártam. Látva, hogy egy ifju leány néz ki az ablakon, ágálni akartam, megsarkantyuztam lovamat, s kalapom szememer

akarván huzni, úgy megrántottam a kalap szélét, hogy köröskörül leszakadt s vállamra hullt. Hallottam, hogy nevettek rajtam az ablakban. Ezt különben csak azért jegyzem föl, mert érdemes megtudni, hogy nem vehettem kalapot 10 talléron alól, a mi körülbelül 20 pengő frt. Az ágálásnak megadtam az árát.

Az eladó leányok eme városában kevés híján magamis csak hogy meg nem házasodtam, mint sokan társaim közül.

Egy *Pecht* nevű vagyonos gyárnok családjával jöttem ismeretségbe. Németek voltak, de az öreg ur erősen tartotta velem a földiséget. Volt két szép leánya: Hilda és Francisca. Miss Francisca kissé nagyon megzavarta fejemet, s minthogy szülői nem ellenezték volna egybekelésünket, irtam haza atyámnak, ha megengedi-e? de atyám ellenezte, nem akarva, hogy idegen földhöz kössem magamat. Így annyiban maradt az egész, midőn már csaknem jegyet is váltottunk.

Decemberig voltunk e városban, aztán ezredemmel együtt New-Orleansba mentünk vissza. Dec. 20-ikán tölt ki katonasági időm, s ezredesem, midőn megváltam a kompániától, egy láda puska műves szerszámot adott, a mért többször kijavítottam fegyvereit. Obsitóm mellé még 631 tallért kaptam, melyből, midőn rendbe boztam magamat, épen 400 tallérom maradt.

Románnak szintén kitelvén katonasági ideje,

több tervezgetés után egy kávéházat béreltünk ki New-Orleansban a francia színháznál. Kezdetben jövedelmezett. De pár hét múlva a színészek elhagyták a színházat, a mi közönségünk is elmaradt s május 1-sőre szépen belobuktunk az egész vállalatba.

Ekkor *Román* barátom kárpitos mesterségét vette elő, én meg hozzá csaptam föl kárpitossegédnek. Ő most is a legjobb kárpitos az egész városban.

Midőn egy spanyol ur szobáit kárpitoztuk, bámulva látom, hogy az udvaron az asszonyosság krinolinban és kalapban ugyancsak keféli s abrakolja a lovat, aztán az istálló tisztogatásához kezdett hozzá. A konyhában pedig ez alatt férje süített, főzött és mosott. Én jót nevettem e felfordult dologon, s csak aztán tudtam meg, hogy cselédek szükeiben úgy szokás, hogy napról napra így cserélik föl egymás munkáját.

De korán nevettem, mert az aszonyos munkából nekem is kijutott. *Nasits* ur földim felszóllított: ha nem volna-e kedvem vele San-Christiánba menni a nyárra, házi munkára. Én ráálltam, vele mentem, s végeztem aztán minden dolgot, sőt még tésztát is gyurtam. E nyár azonban jól eltölt.

Szeptemberben ismét visszatértem New-Orleansba, egy kis kereskedést rendeztem be, s itt próbálom tovább a szerencsét. **Takács Ferenc.**

A korona hazajövele Bécsből, 1790-ben.

(Egykoru naplóból.)

(Vége.)

Az ekkor világra jött deák és magyar versek sokak voltak; a vak öröm mindeneket poetává formált. *Scriptere indocti doctique poemata passim*, (tudósok és tudatlanok elég verset irtak,) melyekben a korona a frigyládához s ennek hazakerülése, annak Jeruzsálembe való vitetéséhez hasonlított; én a sok közül csak némelyeket említek emlékezetnek okáért, például:

Örülj magyar! váljon édessé a máma,
Mert mint koronádat behoztad Budára:
Ugy szabadságnak dícsőült halmára
Eljutsz édes hazám — hidd el — nem sokára.
Lesz még idő, melyben a magyar szabadság
Még a sasoknál is magasban repül s hág.
Ne félj megsértettet szegény Magyarország,
Mert fát a hátadon német tovább nem vág!
Örülj magyar s vigyázz e drága kincsedre,
Nem különben mint a két szemed fényedre,
Mert még az Isten is ezt köti lelkedre,
Ily anygali kincset bizván a kezedre.
Tudd meg: azért szorult erő a karodba,

Azért van a Mársnak fegyvere markodba:

Hogyha ki akadna ezen jószágodba,
Megemészd azonnal busult haragodba!
Tartsd ezt édes hazád palládiumának,
Mely a mig lakója lesz Buda várának,
Maradása lészen a magyar Trójának,
Bár a Stix vizei ellene zugnának.

Hogy Biharvármegye is az ugynevezett szent koronának boglára legyen és hogy annak hazajöveleiből származott öröm mozgatja ennek is szivét, azt bebizonyította március 16-dikán a *Te Deum laudamussal*, mely úgy ment véghez, hogy reggel 9 órakor az érmelléki, váradi és szalontai processusokból a nemesek lóháton, fegyveresen, tárogató, sipok és trombiták harsogási közt öszvegyültek; kapitány volt t. *Baranyi Mihály* ur, zászlótartó pedig *Sztacho János*; szép renddel állottak a vármegye háza eleibe; ezeket követték a nagyváradi lakosok lóháton, mind királysinfafotával beborított süvegekben, kócsagtollasan,

kapitányuk volt *Püspöki* ur és különös zászlójok. A várad-olaszi lakosok gyalog az utcán két sorban állottanak zászlóval és török muzsikával. A városháza mellett az utcán egy porta triumphalis (diadalkapu) vala készítve deszkákból, rajta a magyar korona és más festések ily sikertelen irással: „*Kiván ország régi ősi nagy Atillát,*“ melynek építését látván, egy német, azt kérdi: „*Talán akasztófa lesz az?*“ melyért azonnal lerántatott és 25 pálcát kapott.

Megindulván tehát a pompás sereg, elől mentek a lovások, azokat követték a sok hintók a Cathedrale templom felé, hol 12 mozsár-ágyuk szüntelen durrogtak. Az árcus triumphálisnál az olasz-i bíró, *Hlavács* mondott egy magyar órációt tótul, a templom ajtajában pedig a püspöki bíró, *Bodnár István* magyar verseket olvasott, melyekben a frigyládához vala hasonlítva a korona. A templomban a cathedrával átalellenben egy nagy táblára, a Fáttra, Mátra és Táttra hegyek tetejére ki vala festve a korona és egyéb elenódiumok; ezen táblát kivont karddal strázsálta két magyar ifju az egész ceremonia alatt. A püspök, *Galatai Ferenc*, elénekelvén a cifra Ambrosianiumot, szöllösi plebánus *Kovács Mihály ur ex Jelenések 3. r. 11. v.* „*Tartsd meg a mi nálad vagygon, hogy senki el ne vegye a te koronádat*“ mondott egy dietiót a magyar koronának eredetéről, fatumairól, jól megmocskolta a nem magyarul beszélőket s idegen ruhákban járókat, s megmutogatta, hogy e miatt ugy megromlott az erkölcs is, hogy egész Váradon a Diogenes lámpásánál sem lehetne találni egy szűzet s tiszta életü asszonyt. Ezen dietiót némelyek dicsérték, többen pedig gyalázták, de ő maga szép hasznát vette, mert kevés napok mulva ezután káptalanbeli pap-urrá tétetett.

A templom ekkor tele vala rettentő sokasággal, hol az uri asszonyok mind magyar főköttöben, némelyek leeresztett fátyolokban jelentek meg. A városba való visszamenetel esett az elébbeni renddel, a török sipokban kétféle nóták fuvattak, u. m.

1. *Héj Rákóczy, Bercsényi, viléz magyarok vezéri!*
Hová lettek Bezerédi, nemzetünk fényes csillagi, Ócskay?
2. *Őszi harmat után — Végre mikor osztán*
Fujdogál az őszi szél, (bis)
Zöld erdő árnyékát — Piros csizmám nyomát,
Hóval lepi be a tél, Hóval lepi be a tél.

Következtek azután a sok helyeken tartatott vendégségek. A városnak 3 helyein, u. m. a vármegye háza, a város háza és az apácák klastroma előtt felemelt állásokról csurogtak a hordós borok, melyek körül megesett civakodásokat nevetség vala nézni. Sok együgyü parasztok tudakoztak ekkor: „*Vajjon miért örülnek most az urak?*“ melyre a másik így felelt: „*Azért, hogy megholt a király.*“

Este mind a két városnak utcáin különb-különb muzsikák lármáztak, az egész város kikölt a maga fészkeből, mozgott mindenfelé, az öröm miatt minden bolondoskodott, danolt, ordított és ekkor is igaz vala az, hogy „*Procaz libertas civitatem miscuit.*“ Minden háznak ablakai legalább két-két szál gyertyával valának illuminálva, melyek között elmés festések és emblemák láttattak, p. o. az akadémia egyik ablakában ez: „*Andreae II. Regis hierosolymutani Decr. Articulus XXXI.*“ A Del’Orto, egy olasz kereskedő ablakában a korona alatt ez: „*A magyarok Istenének.*“ Másutt a korona hajón lebegett, alatta: „*Fluctuat ut nunquam mergitur ista navis.*“ Más versek is készültek ezen alkalmatosságra, noha nem illumináltattak a rövid idő miatt, p. o.

1. A magyar magára hogy német bőrt öltözött,
A korona tőle szomorun elköltözött,
Most pedig hogy a magyart látja magyar ruhába,
Visszatért e szent kincs is elhagyott hazájába.
2. Szent koronánk mindannyiszor esett német kezébe,
Valahányszor német vér folyt a magyarok érébe.
Hadd el magyar német nyelve, tedd le német ruhádat,
Igy bírhatod békességben hazajött koronádat.

Közli: **Hoffer Endre.**

Egy hét története.

— April 22. —

(V.K.) Ha e tárca egyhangúbb lesz, mint a többi: akkor hivatásának teljesen megfelel. Tudniillik visszatükrözi a hét szellemét, mely már mögötte van.

A nagyhét nem a földé, hanem az égé.

A színházak zárva, vig zeneszó nem hangzik, a közintézetek semmi feltünőbb életjelt nem adnak, a közelgő tisztujítás mozgalmi néhány

napra szintén lassúbb folyamatot öltenek, sőt — hogy a mindennapi utcai pezsgés se zavarja a hét ünnepi esendjét — a felhők naponkint megerednek, s haza üzik az emberek nagy részét.

Ilyen volt a múlt hét nagy-péntekig. Ekkor azonban a nap tavaszi szelidséggel mosolygott le a tarka sokaságra, mely templomból templomba járt, nézni a Megváltó koporsóját, s hallgatni

Jeremiás „siralmaít“, melyeknek magasztos hangjaiból egy régi szent világ illata árad.

A zene, e gazdag forrás, melyből e század annyi lángesze merített és nyújtott gyönyört, a mai világban elvesztett valamit, a mi hajdan egyik legbensőbb eleme volt. Elveszté az áhitat mélységét. Az újabb misék, „Stabat Materék,“ (bele számítva még a Rossiniét is, mely oly híres,) egyházi ének és requiemek úgy hasonlítanak a régiekhez, mint a modern festészek szent szüzei a hajdani olasz mesterek madonnáihoz. Az égi kenet nincs többé rajtok.

Ha Haydn apó „Hét szavába“ egy új részt fűz be valamelyik maivilági egyházi karnagy, (a mint ezt most a budai főtemplomban hallhattuk,) egyszeribe észre vesszük, hogy két világ különböző szelleme kötött itt egymással erőszakolt frigyét. Az egyik világ az, a melyik hitt, a másik világ, a melyik kételkedik.

Haladjunk tehát mindenben a világon, csak az egyházi zenében maradjunk a régieknél.

Ime, ez ódon lamentatiók, melyek a khórusoktól oly égi búval hallatszanak, mily egyszerű fenséggel tárják föl a nagy és szomorú emléket, mely sohasem fog elveszni a föld színéről. Átalok megfrissül egy majdnem két ezredév előtti történet, a mint zokogó panaszszal folyják körül a keresztet és koporsót, mely emlékezni és hinni tanít.

A legenda szerint: az emberek legelső dallama az éghez szólt. Üldözött mély-hívők önkéntelenül leborultak a földre, és fölemelkedtek az éghez énekük által, mely akaratlanul tört ki ajkaikon.

A hitrege és a történet mást tanítanak, s elébb, mintsem a keresztyénség megszületett volna, a Pireidák berkei már hárfák, lantok és fuvolyák hangjaitól zengettek.

De noha jól tudjuk ezt, mégis — hallva e templomi siralmakat — szívesebben adunk a legendának hitelt. Az ének, a zene szellemében van valami étheri, melynek nem lehetett más kútfeje, mint a hit, a vallás. Isten ébreszté azt, hívták legyen bár őt Jupiternek, Brahmának, Jehovának vagy Mindenhatónak. Valamint életünkben a szeretet megelőzi a szerelmet, úgy a zene történetében is a himnusz elébb jött, mint a világi dal.

A katholicismus nagyon hatalmas vonzerőt biztosít magának, midőn szertartásaival anyira összeolvastá a művészeteket. Az építészet, a sok kép, szobor és zenemű nem csak szolgált nekik, hanem izmosíták hatalmát, s uralkodtak és hódítottak benne. Ezeknek lehet jó részt tulajdonítani, hogy annyi angol megy az örök-városba, s bármily vaskos nyakú anglikán legyen is, a szent

hangzatokon és a magasztos oltárképek előtt önkéntelenül is meghajolnak térdei. Nem külcifrák azok csupán, isten szikrája melegít belőlük.

A húsvét-szombati föltámadás útcái körmenete szintén azon szertartások egyike, melyeket nálunk is nagy sokaság szokott ünnepelni. Most még többen gyűltek a plébánia-templom köré, mint máskor. Nagyobb okunk is volt hálát adni, hisz mi is, mint nemzet, ez évben támadánk föl újra!

S a nyájas húsvét-napok, e derült tavaszi ünnepek, melyek a legkopárabb faluban is minden hajadonnak juttatnak egy kis szagos zöld bokrétát és — néhány korsó vizet, s minden kis leánynak és fiúnak egy csomó piros tojást!

A nagyvilág ebben is eltért a természettől. Piros tojásai cukorból vannak, a kútviz helyett rózsavizet használ, azt is csak kimért csöppekben. Okos nép, mely a csipős aprilban nem szereti a hideg zuhanyt, kivált ha egyszer föl van öltözve, de nem is ösmeri azt a sok vig tréfát, enyelgő dévajtságot, melylyel a falusi nép fiatalsága megenyhíti e hagyományos szörnyű kedveskedést.

A mi művelt világunk viz helyett a zene hullámaiba meríti egymást.

Ime húsvét-hétfőn is koncertek árjában usztunk. Délben az akadémia palotájának nagyterme, este a redout lett e hanghullámok medre. Amott az írói segélyegylet hangversenye volt, emitt a Brahmsé.

Brahms kitünő zongoraművész, s mind csupa klasszikus szabású darabokat játszik. Nem kápráztatni törekszik, hanem a költészet kifejezései-vel hatni meg. Ő „jó apostol“ — szokták a zeneértők mondani, — ki nem hamisítja meg a nektárt, csak azért, hogy minél több embert elbódíthasson vele. Nem a tömeg kedvence, hanem egy választott csoporté. De akármily szépen játszik is, vagy — mint kifejezni szeretik — „értelmez,“ mégis csak egy zongorán játszik, melybe az égi tüzet Liszt óta egy újabb Prometheusnak sem sikerült valami nagy adagban belopni.

Az írói segélyegylet hangversenyét Frankenburg rendezte, s mint az eredmény mutatá: jobb kézre nem is igen bizhatták volna. Vonzó műsora volt és szép közönsége. Az emelvényen érdekes hölgyek váltogatták egymást: Reitter Mária k. a. zongorázott, Jókainé asszony szavalt, Carina k. a. énekelt, (Fáy Gusztáv „Cyprusi királynéjából is.) Szuk Róza k. a. „ábránd“-ozott a gordonkán, s Felekiné asszony játszott.

E hangversenyből nem csak az írói segélyegyletnek, hanem magának az irodalomnak is haszna volt, mert új műveket nyert általa. Egyik egy

költői legenda; „Ezer év,“ Jókaitól, ki nemzetünk ittlétének ezer évét éneklé meg; a másik egy vidor felolvasás Frankenburgtól, ki most is fiatal kedélyességgel éli írói veteránságának gyümöles-hozó éveit; s a harmadik Szigligeti siránkozó életképe „Egy író balsorsáról“, melyet Felekiné assz. és Szigligeti Anna k. a., Szigeti, Feleki, Szerdahelyi és Réthy játszottak, a koncert-emlévényből egyszerre csak színpadot csinálva. Késégkívül a legsajátságosabb része volt ez a hangversenynek, de oly miserabilisnak festé az írói pályát, mintha ez a „nyomorúltak“ szánakozásra méltó pályautja lenne.

Meg kell említenünk, hogy a nagyhét elején a budai dalárda is rendezett egy nagyobb zeneelőadást a népszínházban. Dávid „Columbusát“ adta elő, mely szavalati és énekrészekből áll, festői zenével, melyben azonban kevés a drámai erő. A hatalmas Columbus csak két fejjel sem nagyobb alak a zenében, mint ugyane költő keleti Nurredinje, ki dalaival bájolja el Lalla Roukhot, a tulipán arcú királyleányt. De ha öt-hat sort írunk a zeneműről, melynek néhány bájos száma van, akkor legalább is száz illetné meg a budai dalárdát, mely tevékenységét és zeneképességét ezúttal is kitűnően igazolta.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— (Az amerikai négerek szellemi képessége.) A new-yorki néger lakosság újabb statistikája egyáltalán nem szól azok mellett, kik a színes faj szellemi tehetlenségének elméletét vitatják. E szerencsének, kik most csak 10,000 vannak, 17 év előtt pedig 16,000-en, a város legbékésebb és legrendesebb lakói közé tartoznak, és sokkal magasabb színvonalon állnak az irlandiaknál. Van köztük 20 pap, ugyanannyi orvos és gyógyszerész, 2 jegyző, 2 nagykereskedő, 1 ügyvéd, 50 tanító, 6 „professionalis“ szónok, 25 zenész, 20 varga, 30 szabó, 500 kocsis, 90 koresmáros, 2300 pincér, szakács, 400 mázoló, 500 mosóné, 100 dajka, 20 jós. Két lapot adnak ki e színesek és van szerencsen költőjük is. — Tizenhárom szerencsen 40,000 dollárnál nagyobb vagyont bir. Iskolájuk hét van. Fehér és feketék közti házasság van 82.

— (A magyar korona-ereklyék.) Ide tartoznak: a magyar sz. korona, az ország almája, a királyi palca, kard, továbbá a királyi palást, a keztyűkkel, harisnyákkal, cipőkkel és sarukkal együtt. A magyar sz. korona két koronából van összeállítva. A Sylvester pápa által István királynak ajándékozott, ugynevezett latin korona teszi a benső, a fejhez legközelebb fekvő zárt részt, s az egész koronának alapját képezi. Üres félgolyó alakjával bir, melyet két egymással keresztben álló félkör borít át és egy latin kereszt ékesít. Legfelül gyöngyökkel és drágakövekkel szegélyezett négyszögben színes zománcban az üdvezítő látható, ülve, elválasztott hajjal, baljában könyvet tartva, jobbát áldásra emelve. Fejét dicsfény környezi, melyben a kereszt látható. A fej két oldalán a nap és hold van, s mindkét részről fácskák. Közepett a megváltó alakjára van tűzve az aranykereszt; mivel azonban eredeti beörösítése

az idővel szenvedett, most már nem áll függőlegesen, hanem a fej helyzete szerint ingadozik. Ezért rajzolatik a kereszt mindig görbén. A félkörök után, melyek hasonlóképp drágakövekkel ékesítvék, az apostolok képei következnek egész alakokban, egyszerű dicsfényvel fejük körül; azonban az alsóra illesztett görög ormós korona miatt csak a következő apostolok láthatók. A homlokrészen a megváltó alatt: sz. János, jobbában kis keresztet, baljában könyvet tartva, feje felett e felirat áll: *SCS. JOHS.* (Sz. János). Ezen apostol alatt e felirat olvasható *ARTHOLÓ* (Sz. Bertalan), kinek dicsköresúcsa is látszik, alakját azonban már elfödi a görög korona. A félkör hátulsó részén e szavak láthatók *SCS. PETRUS* (Sz. Péter), s ennek alakja könyvvel és kulccsal; alatta áll: *SCS. ANDREAS* (Sz. András), alakja azonban félig elboritva van. Az oldalíven szintígy látható *SCS. PAULUS* a könyvvel, alatta *SCS. PHILIPPUS*, s ellenkező oldalon *SCS. JACOBUS* kereszttel és könyvvel, alatta *SCS. THOMAS*, egészen vagy csak részben. — A görög korona, melyet Dukas Mihály császár I. Gejza királynak küldött (1075. körül), mellső részén az arany lemezen Krisztust mutatja hasonló ábrázolatban, mint a latinon. A fej mind a két oldalán azonban oda van írva, jobbról *IC* (Jézus), balról *XC* (Krisztus). A trón mellett két ciprus áll. Magán az abroncon az üdvezítő képe alatt egy nagy smaragd van apró gyöngyök közé foglalva. E smaragd mind a két részén, köröskörül az abroncon egész sora terjed el a gyöngyöktől környezett mezőknek, melyek felváltva zománczott képeket és nagy drágaköveket foglalnak. Jobbra mellé épekben láthatni: Mihály főangyalt, az egyszerű dicsfényvel feje körül, baljában palcát tartva, melynek csucsán lilium van, s ezen

felirattal: *Ō ARX MIX* (Archangelus Michael;) balra Gábor főangyal, hasonló pálcával jobbjaiban s ezen felirattal: *Ō ARX ΓΑΒΡΗΛ* (Archang. Gabriel). Tovább a sorban jobbra Sz. György vértanu látszik, jobbjaiban lándzsával; balra Sz. Demeter, pajzsával és lándzsával, s a megfelelő feliratokkal. — A hátsó részen, az abroncs felett levő aranylapon, Dukas Mihály görög császár mellképe látszik, e felirattal: *MIXEN XW ΠICTOC ΒΑCΙΛΑΕΥC ΠΕΜΑΙΩΝΟΔΘΚ* (Michael in Christo fidelis rex romanorum Dukas). Fejét a görög császári korona s egyszerű dicsfény ékesíti; jobbjaiban zászlócskát tart, balja kardmarkolatára van illesztve. E kép alatt maga a korona abroncsán egy köszörült zafir van. Jobbra a császár fiának, Constantin Porphyrogenitus arcképe van levélkoronával, dicsfénynyel, karddal és bibor palásttal s e felirattal: *KWN. ΒΑCΙΛΑΕΥC ΡΟΜΑΙΩΝ Ο ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΤΟC* (Constantinus rex romanorum Porphyrogenitus). Az említett zafirtól balra van Geiza magyar király képe, e felirattal: *ΓΕΩΒΙΤΞ ΔC ΠICTOC ΚΡΑΔΗC ΤΟΥΡΚΙΑC* (Geobitz fidelis rex (király) Turkias Hungariae)*). Fejedelmi süveget visel, feje az egyetlen minden előadott alakok közt, melyet dicsfény nem környez; jobbjaiban a görög kettős keresztet tartja, baljában a kardmarkolatot.

Ezután következnek még: Const. Porphyrtól jobbra Kosmos vértanu, s Gejzától balra Sz. Damián, a magyarázó feliratokkal. A szent koronán valamennyi görög szó nincs egy sorban, hanem a hetük — mint a tér engedé — egymás fölé s alá hányvák. — Az abroncs alsó szélén 9 arany láncocska függ, (hátról közepett egy és 4 meg 4 mind a két részen), összefogó gyűrűkkel, melyek egy drágakövekből alkotott virágban végződnek. — Mind a két (a latin és a görög) korona első tekintetre különböznek egymástól az arany színe által, mely a latinnál sötétebb, a drágakövek metszése s alakjában, valamint az ábrázolatokban való esélyesebb műbecs, s a görög és latin feliratok által. A magyar szent korona viszontagsága történeteit

*) Tudva van, hogy a bizanciak a magyarokat a nagy török néptörzshöz számolák, s ez okból őket törököknek, Magyarhont pedig Törökországnak nevezék.

a mai napig, testvérlapunk, a „*Heti Posta*“ 3-dik száma közölte.

— (Egy hajótörést szenvedett sorsa.) Casey kapitány, a „Jane Lander“ hajó vezetőjének sorsa, kinék hajója az atlanti tengeren törést szenvedett, mindenféle élénk érdeket költött. Ezen ember harminchárom napot töltött elsüllyedt hajója utolsó kiálló deszkáiba kapaszkodva, míg kiszabítottott, és 28 napig nem volt becsületes eledele. Midőn feltalálták, nem nyomott többet 42 fontnál, s keze és lába ujjainak végeit le kellett metszeni, mert kiszáradtak s elhaltak volt. Hollandba megérkezvén, a hollandok igen szívélyesen fogadták, s 2000 ftot gyűjtöttek számára, a „Themse“ hajós bírósága pedig 4000 ftal adományozta meg a kitarító kapitányt, ki azonban képtelen lett továbbra is szolgálni a tengeren.

— (Udvari élet egy szerezsen államban.) Madagaskár, egy Afrikához tartozó, ennek keleti partjaihoz közel eső sziget, melyről két év előtt sokat irtak a lapok. Emléke-

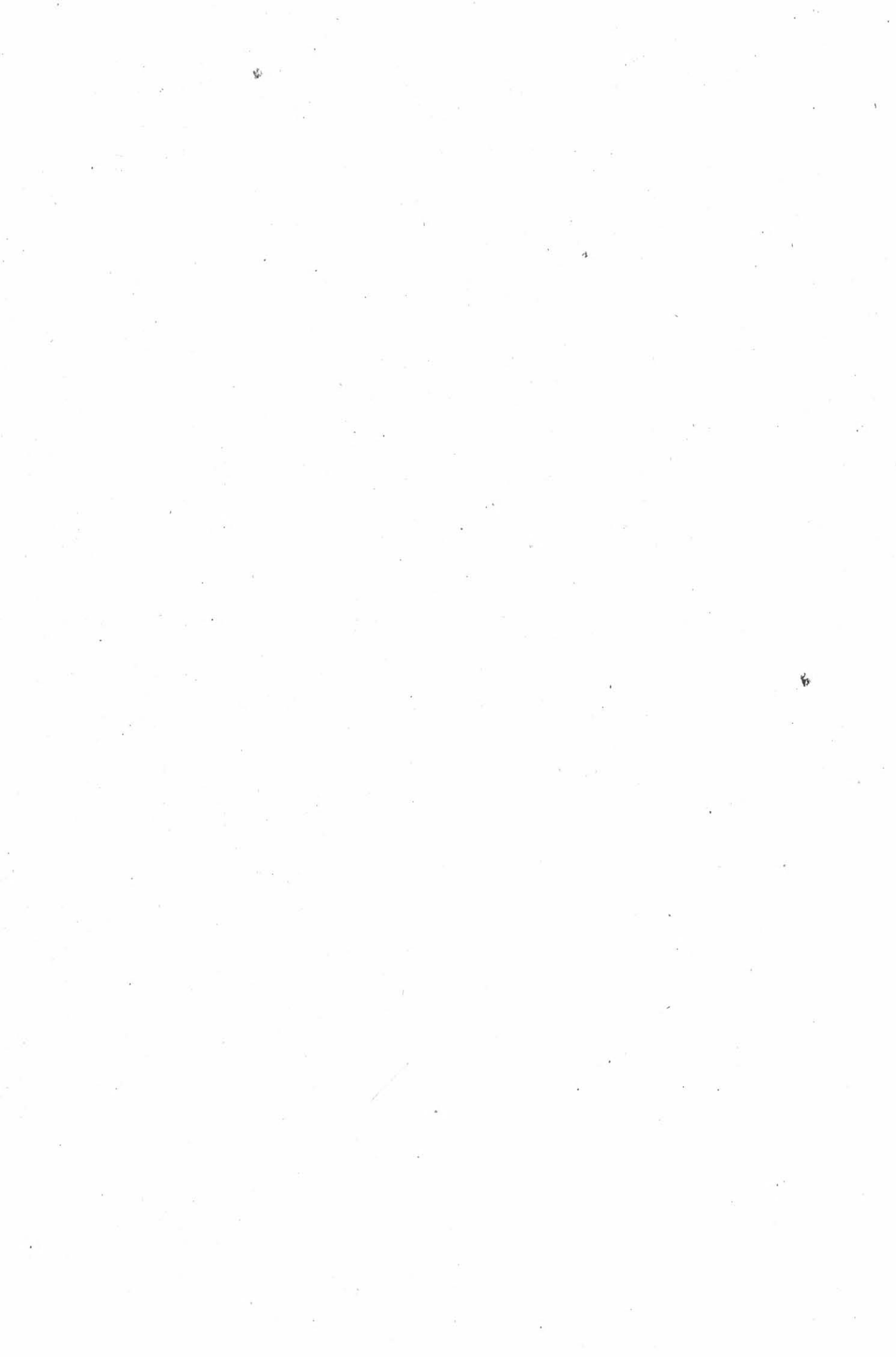
hetünk, hogy midőn férjének III. Radama királynak megöletése után a mostani királynő emeltetett a trónra, egy alkotmányt kellett elfogadnia, melyben többi közt az határoztatik, hogy a felségnek nem szabad szeszes italokat inni. Méltó párja ezen alkotmánynak azon nem rég kibocsátott királyi rendelet,

A magyar szent korona.

mely szerint fekete cilinder-kalapokat karimával nem szabad viselni, csak az államférfiaknak. — A madagaskári cilinderkalapok karimájukkal együtt sem bírtak valami finom eleganciával, de legfelsőbb akarat folytán megfosztva a karimától, szomorú diszét képezik a nemzeti öltönynek, mely rendszerint egy fekete kabátféléből áll, nadrág és más felesleges öltözék kísérete nélkül. Innen az következett, hogy csak az ősi hűvek ragaszkodnak a karimátlan cilinderhez, a többi divatos világ pedig sisakalaku sipkát talált fel, mely jó alakkal bír s Tananariva főváros disz-utcáin nagyban szerepel.

— (A Vörös tenger) 20 év előtt még pusztaság, ma 30 angol gőzös jár rajta rendszeren 49,578 tonna tartalommal és 10,860 lóerővel. A 12 francia gőzösnök 23,900 tonna tartalma és 4320 lóereje van; s az egyiptomi kormány 9 gőzöst járát azon 11,600 tonna tartalommal és 3300 lóerővel.

Ujdonságok.

— (Jelen számunk az utolsó az évben,) s midőn az új év küszöbén a múltnál jobb jövőt kívánánk e hazában mindenkinek, egyszersmind azon reményünket fejezzük ki, hogy lapunk régibb előfizetőit számos ujjakkal együtt üdvözölhetjük jövő évi olvasóink soraiban.

* (A képviselőház) a hó folytán mindennap, és hosszú üléseket tartott, nem szünetelt még vasárnap sem. Fontos és nagy horderejű törvényjavaslatokat hozott, melyek történeti emléktivé teszik e hónap üléseit. A ház jegyzőkönyvileg is kifejezte, hogy elvárja a képviselőktől, miszerint az ünnepek alatt sem távoznak el. Pénteken a zsidók egyenjogusítását mondták ki. Szombatom három ízben is volt ülés, az utolsó esti 7 órakor, s elfogadták véglegesen a vám és kereskedelmi szövetség törvényjavaslatát. A vasárnapi ülésben a képviselőház az államadósságokra vonatkozó azon módosítványt emelte törvénynyé, melyet a pénzügyminiszter terjesztett elé. Ez arról szól, hogy Ausztria a sóbányajegyeket állampénzjegyekkel akarván beváltani, Magyarország is részt vesz benne. A pénzügyminiszter szerint ez nem ró az országra új terheket. Az elnök pedig fölkérte b. Eötvös Józsefet, hogy királyné ő felsége mostani születésnapja alkalmával sziveskedjék kijelenteni a ház szerencsekívánatát. A felsőház is ülésezett ez utóbbi napokban. Elfogadták ott is a hányad, az államadósság, a kereskedelmi és vámszerződés és a zsidók egyenjogusítása törvényét.

* (A Kisfaludy-Társaság) utóbb tartott havi ülésében három érdekes előadás volt, melyek közül kettő székfoglaló, t. i. Dalmady Győző, ki legújabb szerelmi verseiből olvasott fel többeket, és Szilády Aroné, ki „Rokonaink epikájáról,” nevezetesen a finnek és esztek hős költeményeiről értekezett. A harmadik előadás Bartalus Istváné volt, a zsoltárokról, a mint azok nevezetesen Magyarország mult századaiban kifejlődtek.

* (A Kisfaludy-Társaság alapítói) közé léptek újabban Czirbesz Gyula és Szecskey Kornél esztergomi ügyvéd urak egyenkint száz forinttal. Fehérmegyéből pedig Velencén elhalt ifj. Petrich György ur végrendelete folytán a m. tud. akadémia, az írói segélyegylet, a magyar nemzeti színház és muzeum egyenként száz forintnyi hagyományban részesültek.

* (Pest városánál nagy szépítési tervek) forognak szőnyegen. A kormány kijelenté, hogy ha az ilyenmü közérdekü szépítéseknel a költség túl haladja a városi pénztár-erejét, akkor azt az országos pénztárból fogják fedezni. A belvárosban három helyen akarnak nagyobb átalakítást eszközölni. Egyik a szervita-kolostornak s melléképületeinek lerontása. Másik az úri utcának a Deák-utóig való meghosszabbítása, a „fehér hajó” egy részének eltávolításával. Harmadik a kigyó-tér nagyobbá tétele a Jüttner-féle ház lerombolásával.

— („Világos hőse”), Assermann ezredes, Asbóth Lajos tábornok, Frey Arthur, Guyon Richárd tábornok, Horváth Mihály püspök, Irányi Dániel és

Chassin, Kmety György tábornok, Mészáros Lázár altábornagy, Pulszky Ferenc, Rüstow, Schlessinger Miksa, b. Stein (Férhad basa) tábornok és Szemere által jellemezve s Szokoly Viktor által közrebocsátva, e napokban jelent meg egy diszes kiállítású kötetben, mely 60 krért minden könyvárusnál megrendelhető, valamint Emich Gusztáv könyvkiadóhivatalában is. A fönt elősorolt férfiak Görgeyt határozottan elítélik s az árulás bűnében marasztalják, az egy Assermann Ferenc ezredes és mostani honvédelmi titkár kivételével.

— (50 krajcáros sorsjegyeket bocsátott ki) a magyar képzőművészeti társulat, a szűkölködő magyar művészek föleegelésére. A kisorsolandó tárgyak összes értéke 12,000 ft, s ezek olajfestmények és szobrok. Az első nyereség egy 1800 ft értékű olajfestmény, mely „Atilla halálát” ábrázolja. A ki kötelezi magát három éven át 10—10 sorsjegyet venni, az a nyereségen kívül a társulat által igen diszesen kiállított albumlapból háromat kap. A sorshúzás napja, kir. biztos jelenlétében, 1868. márc. 31-dike. E jótékony és előnyös sorsjátékokra postai utánvét mellett is megrendelhetni sorsjegyeket, a képzőművészeti társulat titkárához, Telepy Károlyhoz, (Pest, az akadémia palotájában) intézendő levelek útján. Ujévi ajándékul is ajánlhatjuk olvasóinknak ily sorsjegyek megrendelését kedveseik részére.

— (Egy fizetett politikai lap, „Hiradó”) címmel fog jövő évben megjelenni, melyről a minden visszaélést élénken ostromozó „Bolond Miska” következőleg ír: „A mit óhajtottunk, mindent megkaptunk!” — Örvendj magyar, újévtől kezdve nem lesz okod zúgolódní, mert a mit óhajtottunk, mindent megkaptunk! — A magad által természetjő dohányt ugyan ezentul is penészes állapotban kell a trafikokban megvinned. — Sóban ugyan ezentul is hiányt szenvedsz, mert arra ott van szükség, a hol elszogatják a levesünket. — Nagy adódat ezentul is csak exekutió útján bírod fizetni; hanem azért ne busulj, mert pénzved visszakapod a most megjelenendő hivatalos néplap által. — Csak négy forintot kell majd érte fizetned, azt is csak szemfényvesztésképen, borraivalól azok részére, akik komédiából erre is rányomják a stemplit. Különbben ha akarod ingyen is megkaphatod a „Hiradót”, jogod van hozzá, mert a te adózásodból állítják ki. — Ez lesz a legolcsóbb lap, a mennyiben a legdrágább dolgokat is olcsón adja oda. — Ez lesz a legúriasabb lap, mert nagyságos miniszteri tanácsos urak fogják írni, vagy olyanok, a kik azokká akarnak lenni. Ez lesz a legszebb lap, mert a kormányról — melynek kenyerét eszi — mindig csak szépet fog mondhatni. — Ez lesz a leghumorisztikusabb lap, mert országunk nyomorúságait csak reveti. — Ez lesz a legfinancialisabb lap, mert munkatársait bankóban fürösztik. — Ez lesz a legpontosabb lap, mert a kormány csak fog róla gondoskodni, hogy mindig hiánynélkül kézbesítsék. — S ez lesz a legszabadelvűbb lap, mert nem lévén független, le-

Folytatás a mellékapon.

Szerkesztői üzenetek.

- *Münchende*: W. F.-nek. Köszönettel vettük s rövid idő múlva az aróképpel együtt kiadjuk.
- *Selmecre*: Os. T.-nak. Kísérletnek megjárja, de ez még messze esik igényeinktől.
- *Sáros N. Patakra*: Sz. K.-nak. Sem a mostani, sem a régebbi nem való közlésre.
- *Szamos-Ujvárra*: M. A.-nak. Régi hívünk bekopogtatását örömmel vettük.
- *Cserhátra*: Z.-nek. Lejárt már az effélék ideje.
- *Poroszlóra*: N. S.-nak. Beválik.
- *Debrecenbe*: S. J.-nak. Azon nagyérdemű és kitünő elméjű főur levelét köszönettel vettük. Mind irálya, mind a benne foglalt eszmék gyönyörködtetni fogják az olvasót.
- *Pesten*: B. A.-nek. A tisztafáról beküldött újabb cikket kénytelenek vagyunk kissé tartogatni, mert egyéb közlemények foglalták el a helyet előtte.
- *Oroszdázára*: Gy. V.-nak. Tehát még sem volt ott olyan

nagy az inség, legalább nem a szellemi termékekben, miután ily szépen jut nekünk is belőlük. *Alláh szíze szelámél ver-sin!*

— *Csik-Somlyóra*: B. I.-nak. Tévedésből maradt el; most azonban újra intézkedtünk. A mostani cikket bizonyosan érdeklődéssel fogják olvasóink a „*Heti Posta*“ legközelebbi tárcájában venni. A másik rajzot is, valamint az adatokat köszönettel fogadjuk.

— *Trkajba*: K. E.-nek. A második, t. i. a még befejezetlen érdekesebbnek ígérkezik s ezt hajlandók vagyunk közölni. A multkori levél alkalmasint „jobb hazát találván, ott maradt.“

— *N. Doroghra*: T. M.-nak. Régi barátunk husvétli látogatását örömmel vettük, mint mindig.

— *Pesten*: R. B.-nak. Jó az mind a kettő, de efféle cikkek képek nélkül az illető tárgyakról alig nyújthatnak fogalmat. Kérnök minket ez ügyben meglátogatni.

— *Bártfára*: M. V.-nak. Az egyik igen szép, a másik igen jó; a harmadikról másutt szólunk.

Előfizetési feltételek a

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

1867-diki évfolyamára.

1867-diki minden egész éves előfizetőinket ez évben ismét új és kedves meglepetésben fogjuk részesíteni.

A jelen évben belépő új előfizetőink a lapok által annyira dicsért 1865-diki „*Dobozi*“ és 1866-diki „*Zrinyi és Frangepán*“ című képeinket *kedvezményből, egyszerre megrendelve 2 ft 30 kr-ért*, bármelyiket külön megrendelve 1 ft 30 kr-ért kapják meg, mely összegbe a csomagolási díj és bélyegilleték is belé van számítva.

Előfizetési feltételek:

Egész évre	6 frt. — kr.	Januártól aprilisig 1/4 évre	1 „ 50 „
Januártól júniusig félévre	3 „ — „	Az új műmelléklet csomagolási díja 30 kr.	

Előfizetési felhívás a

„HETI POSTA“

című új politikai hetilapra.

Évnegyedre csak 1 forint!

(Megjelenik minden vasárnap.)

A „*Hazánk s Külföld*“-nek ezentul minden vasárnap megjelenő, politikai tartalmu testvérlapja a „*Heti Posta*“.

Hazánkra a független és felelős kormány kinevezése óta új korszak virradt, melynek működése, pezsgése, anyagi és szellemi jobblétre törekvése iránt minden, bármily osztályu s vagyonu polgártársunk érdeklődéssel viseltetik s mint magyarnak — kell is viseltetnie. S most, midőn végre a szabad szó és jobblétünket eszközölni akaró szabad mozgás bilincsei lehullottak, ezen általános érdeklődésnek szándékunk eleget tenni, midőn a „*Heti Posta*“-ban oly lapot óhajtunk közönségünknek nyújtani, melyet rendkívüli olcsóságánál fogva mindazok megszerezhetnek, kiknek a jelentékenyebb összegbe kerülő nagy lapokat nincs módjukban tartani, vagy kik az ilyeneket csak más szükségleteik megrövidítésével szerezhetnék meg.

Előfizetési feltételek:

April—júliusi 1/2 évre	1 frt.	April—decemberi 3/4 évre	3 frt.
April—septemberi 1/2 évre	2 „		

A „*Heti Posta*“ april elején indult meg s azért az előfizetéseket mielőbb kérjük beküldeni.

Szokoly Viktor,
szerkesztő.

Emich Gusztáv,
magy. akad. nyomdász és kiadó.
(Barátoktere 7. sz.)